ముసుగు మనిషి

ఇసుకపల్లి లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రి

లలితాదేవి గర్భవతి అయిందనేమాట ఆనోటా ఆనోటా పాకి, చివ్వరికి ఆమె భర్తదాకాకూడా వెళ్లింది. ఆమె భర్త నిరంజనరావు ముఖం ముకుళిత కుసుమం అయింది. అయితే మరుక్షణంలోనే కిలకిల నవ్వగల నేర్పుకూడా ఆయనలో ఉంది. అంత నిబ్బరం వుందికాబట్టే, తన ఏభయవ ఏట, ముప్ఫయిఅయిదేళ్ళ లలితా దేవిని పెళ్లి చేసుకోగలిగాడు.

ఆయన పెద్ద ఆస్తిపరుడు. కాని సామాన్యంగా జీవించటం అలవాటు చేసుకున్నాడు. పదిమందిలో తిరిగి పేరుప్రతిష్ఠలు సంపాదించుకోవాలని ఎన్నడూ తాపత్రయ పడలేదు. నిజానికి అందరికీ ఎడంగా వుండాలని. ఒంటరిగానే జీవితం గడపాలని ఆయన ఉద్దేశం. అందుకనే బస్తీకి దూరంగా, చుట్టుప్రక్కల ఏ బావరబందీలేని ప్రదేశంలో ఒక చిన్న మేడ కట్టుకుని ఉంటున్నాడు. అప్పటికి ఆ ప్రదేశానికి ఏ ప్రాముఖ్యము రాలేదు. ఇంకా ఊరు తయారు కాలేదుకూడా. పట్టుమని పదిళ్ళుకూడా లేవు. ఆ చోటులో యిళ్ళకు శంకుస్థాపన జరిగే ముందు ఆ నేలను ఎకరాల్లో కొలిచేవారు. పరినాటి, ధాన్యం రాసులు రాసులుగా యిళ్ళకు తీసుకువెళుతూవుండేవాళ్ళు. కొన్నాళ్ళకు అదే నేలను, మీటర్లలో కొలిచారు. అప్పుడు పదిమంది పంచుకున్న భూమికి తర్వాత తర్వాత వందమంది యజమాను లయ్యారు. అందులో నిరంజనరావు ఒకడు. నిశ్శబ్దంగా, ప్రశాంత వాతావరణంలో, హాయిగా, కాలం వెళ్ళబుచ్చొచ్చని, యిక్కడికి వచ్చేశాడు. చుట్టూ పొలాలు, మధ్య మధ్య పెంకుటిళ్లు. వాటిల్లో ఒకేఒక మేడ. నిరంజనరావు చాలా సంతృప్తి పడ్డాడు. కాని ఆయన మనస్సులో బాధ అప్పుడప్పుడు కలుక్కుమంటూ ఉంటుంది. భార్య పోయిందనే వ్యధకాదు. అది ఉండనే ఉంది. దాన్ని ఎవ్వరూ తీసెయ్యలేరు. ఆయనే నిబ్బరంగా గతాన్ని మరిచేపోతూ, మనస్సును మరల్చుకుంటూ ఉంటాడు. కాని సంతానం లేదనే ఆందోళన ఆయనమనస్సును గజిబిజి చేస్తూ ఉంటుంది. తీవ్రంగా ఆరాట పడతాడు. ఆవేదన పడతాడు. కాని తనకు తానుగా ఆంక్ష వేసుకున్నాడు, రెండో పెళ్ళి చేసుకోకూడదని. దానికి కేవలం తన భార్య మీద ఆయనకున్న అవ్యాజమైన ప్రేమే కారణం. తాను రెండో పెళ్లి చేసుకుంటే, స్వర్గంలో ఉన్న భార్యకు మనశ్శాంతి ఉండదేమోనని భయపడుతూ ఉంటాడు.

ఆయన బాగుకోరి సలహా లిచ్చే స్నేహితులు, హితులు చాలామంది ఉన్నారు. ఇంత ఆస్తికి వారసులు లేకపోవట మేమిటని, సంతానం లేకపోతే పున్నామనరకం అనుభవించవలసి వస్తుందని, ఏభై ఏళ్ల పెద్ద వయస్సుకాదని, తగిన యువతి దొరకటం కష్టంకాదని అనేకరకాలుగా అభిప్రాయాలు వెళ్ళబుచ్చి, ఆయన్ను ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తూవుండేవాళ్ళు. వాళ్ళ దాడికి తట్టుకోలేక వాళ్ళందర్నీ తప్పించుకుని ఎడంగా, ఎంతో దూరంగా మేడలో ఉంటున్నాడు. మనుష్యులవుతే కళ్ళకు కనిపించటం లేదుగాని, వాళ్ళు చెప్పిన మాటలు ప్రతి నిత్యమూ ఆయన చెవుల్లో ప్రతిధ్వనిస్తూ ఉంటున్నాయి. గట్టిగా రెండు చేతుల్తోనూ చెవులు మూసుకున్నా ఆ ధ్వని గింగురుమంటూనేవుంది. కొన్నాళ్ళు మానసికంగా క్షోభపడ్డా, తర్వాత తర్వాత నిదానంగా, తాపీగా, ఆలోచించుకోవటం మొదలు పెట్టాడు. వాళ్ల అన్న ముక్కల్లో సత్యం ఏదో ఉన్నట్లు ఆయన మనస్సుకు స్ఫురించింది. సత్యం ఏమిటో నిజానికి ఆయనకు తెలియకపోవచ్చు. ఆయన విశ్వాసానికి అనుగుణంగా కొన్ని మాటలు ఆయన మనస్సును పట్టేసినాయి. దాంతోనే ఒక నిశ్చయానికి వచ్చేశాడు. మళ్లీ పెళ్లి చేసుకోవటంచు

కున్నాడు. పున్నామ నరకంలోంచి తప్పించుకోవటానికి, మానవ ప్రయత్నం చేయాలనుకున్నాడు.

అందువల్లనే లలితాదేవిని పెళ్ళిచేసుకున్నాడు. ఆమె మొహంలో గాంభీర్యం, ఆరిందాతనం, హుందాతనం, ఆయన్ను బాగా ఆకర్షించినాయి. ఆమె తన ఆకాంక్షకు ప్రత్యక్షస్వరూపం అని తన్మయంపొందాడు. పెళ్ళిచేసుకొన్న కొత్తరోజుల్లో, తన పిరికితనం, మొదటిభార్య రూపంలో కలలో కనిపించి, బెదరిస్తూవుండేది. ఆయన విలవిలలాడిపోయేవాడు. తాను ఏదో తప్పుచేసినట్టు ఆమెకు క్షమాపణ చెప్పుకోవాలన్నట్టు భయపడుతూ వుండేవాడు. వంశం నిలబెట్టటానికి, యింత ఆస్తికి వారసుడొకడు కావాలని, యీ రెండోపెళ్ళి తప్పనిసరిగా చేసుకోవాల్సి వచ్చిందని ప్రాధేయపడేవాడు. రెండోపెళ్ళి చేసుకునేముందు తాను రాబోయే భార్యపట్ల యేవిధంగా ప్రవర్తించాల్సింది నిర్ణయించుకున్నాడు. ఆమె కేవలం తన సహచారిణి. ఆమె స్వేచ్ఛకు యేవిధంగానూ అడ్డు రాకూడదు. ఆమె చెప్పినట్లు తాను నడుచుకోవటంలో తప్పేమీ వుండదు. సంతానం కోసం చేసుకున్న వివాహంలో, తన వయస్సుకుపడ్డ భర్త బాధ్యత, విధి ఏమిటీ అని తనలో తాను గంటలతరబడి ఆలోచించుకుంటూ, విరుద్ధంగా వచ్చిన ఆలోచనలకు తనకు తానుగా సమాధానపడుతూవుండేవాడు.

లలితాదేవి గడపలో కాలుపెట్టింది. నిరంజనరావు గుండె గుభేలుమన్నట్లయింది. దడ, ఆయాసం యెక్కువయింది. కారణం యేమిటో అర్థంకాలేదు. ఆయనకే ఆశ్చర్యం వేసింది. ఇదంతా తన ఊహేకాని, నిజం కాదని సమాధానపడ్డాడు. కాని ఆయన ప్రశాంతతకు పూర్తి భగ్నం కలిగిందనుకున్నాడు. ఆయన భవనంచుట్టూ అనేక మంది ఇళ్లు కట్టుకున్నారు. ఊరికి తూర్పుగా పెద్ద ఫ్యాక్టరీ నిర్మాణం అయిపోయింది, అనేక మంది కార్మికులకు ఆసరా అయిపోయింది. బస్తీని కలుపుతూ సూటిగా రోడ్డు కూడా వేశారు. రోజుకు రెండుసార్లు బస్సులు వస్తూవుంటాయి. మెట్టరోడ్డు అవటంవలన, బస్సు వచ్చినప్పుడల్లా యింతెత్తు దుమ్ము లేచి, గాలితోపాటు తన మేడ రెండో అంతస్థులోవున్న గదిలోకి వస్తూ వుంటుంది. ఆ కాసేపు ఆయనకు ఉక్కిరిబిక్కిరయినట్లుంటుంది. ప్రభుత్వంవారు ఆ ఊరికి అనేక సదుపాయాలు కలిగించాలనే ఆదుర్దాలో గోతులు తవ్వి వుంచారు–ఎలక్ట్రిక్ స్తంభాలు, టెలిఫోన్ స్తంభాలు పాతటానికి ముందుచేసిన ఏర్పాట్లు. మట్టిరోడ్డును కంకరతో కప్పెయ్యాలని, రోడ్డుకు రెండువైపులా కంకరరాళ్ళు పోసివుంచారు. జనాభా ఎక్కువయిపోయింది. చిన్నచిన్న హోటళ్ళు, ఆసుపత్రులు, సమితి స్కూళ్లు అన్నీ ఒక్కొక్కటే ఏర్పడ్డాయి. నిరంజనరావు తాపీగా తన గదిలో కూర్చుని, తన కళ్ళముందు జరిగిన, జరగపోతున్న మార్పులను గురించి, చిత్రంగా ఆలోచించుకుంటూ వుంటాడు. బస్తీ కళలన్నీ ఆ ఊరికి మెల్లిమెల్లిగా వస్తున్నాయి. అట్టే పరికిస్తూ ప్రశాంత వాతావరణమంతా చెడిపోయిందే అని బాధపడుతూ వుంటాడు. లలితాదేవిని చేపట్టి నాలుగేళ్ళయ్యేటప్పటికి, ఇంట్లోనూ, వంట్లోనూ, ఊళ్ళోనూ పూర్తి మార్పులు వచ్చేసినాయి. రెండోపెళ్ళి చేసుకోబోయే ముందు తనకున్న భావాలకు, లలితాదేవి కాపరానికి వచ్చిన తర్వాత కలిగిన అభిప్రాయాలకు ఎక్కడా పొత్తుకుదరటంలేదు. తనకూ తనభార్యకూ మధ్యవున్న దూరాన్ని పూర్తిగాతెలుసుకోకలిగాడు.తాను రెండోపెళ్లి చేసుకోవటం పెద్దపొరపాటేమోనని పశ్చాత్తాపపడుతున్నాడు. అయితే, పరిస్థితులను పూర్తిగా అవగాహనం చేసుకుని, ఉన్నవి ఉన్నట్టుగా ఆలోచించే సహనశక్తికూడా ఆయనకువుంది. అందువల్లనే, తల్లికాబోతున్న లలితాదేవిని అభినందించటానికి నిరంజనరావు పూర్తిగా సిద్ధపడ్డాడు. ఇదే లలితాదేవి అదృష్టం.

నిజానికి లలితాదేవి మనస్సు నిర్మలమైనది. శారీరక దౌర్బల్యాలకు దాసురాలు కాకండా నిగ్రహశక్తి అలవరచుకుంది. తన అందాన్ని యితరుల ఆనందానికి బలిచెయ్యడానికి ఎన్నడూ సిద్ధపడలేదు. ఎన్ని అవకాశాలు, ఆకర్షణలు వచ్చినా తోసిపుచ్చింది. తనభర్తపట్ల తనకున్న గౌరవాన్ని అభిమానాన్ని, నలుగురూ పొగడేటట్లుగానే వ్యక్తపరుస్తూ వచ్చింది. ఈ అన్యోన్య దాంపత్యంపట్ల వెలిబుచ్చుతున్న పొగడ్తలకు నిరంజనరావు మౌనంగా, తన కృతజ్ఞతను తెలియచేశాడు. వ్యక్తతవచ్చిన వ్యక్తులుమాదిరిగానే, భార్యాభర్తలిద్దరూ ఒకర్నొకరు అభిమానిస్తూ, గౌరవిస్తూ సంసారం సాగించాలని ఆయనకూడా అంటూవుంటాడు. భార్యకుయిచ్చిన యీ గౌరవాన్ని కొంత మంది అపార్థం చేసుకుని, ఆడదానికి యింత విచ్చలవిడి పనికిరాదని వ్యాఖ్యానించారు. ఈవిషయం లలితాదేవికి తెలుసు, కాని ఆమె బాధపడలేదు. ఆమెకు తన హద్దులేమిటో తెలుసు. ఆమె ఔదార్యంవలన, యితరుల ఆప్యాయతను, అభిమానాన్ని పొందగలిగింది. ఆమె వ్యక్తిత్వం యెన్నోయింతలు పెరిగిపోయింది. ఆమె చదువుకున్నవనిత, సంస్కారంగల యువతి. ఆమెభర్తగా, నిరంజనరావుకు కూడా ఎంతో గౌరవం లభించింది. భర్తమనస్సు ఆమెకు పూర్తిగా తెలుసు భర్తకోరికను, తాను యీజన్మలో నెరవేర్చగలనా అని ఆరాటపడుతూ వుండేది. భార్యాభర్తలిద్దరు ఆఊరి ప్రజలకేగాక, చుట్టుప్రక్కల గ్రామాదుల్లోని జనానికికూడా శాయశక్తులా సహాయం చేస్తూనేవుంటారు. వారికి సంతానం కలుగలేదని, భగవంతుడు చిన్నచూపు చూశాడని, అంటూవుంటారు కొంతమంది. ఆమెతో కూడా యీముక్కే అన్నారు. ఆమెకూడా నొచ్చుకునేది. దైవకృప ఎన్నడు కలుగుతుందోఅని వైరాగ్యంగా అంటూ వుండేది. తనకు పిల్లలు కలుగలేదనేబాధ, ఆమెను నిత్యమూ వేధిస్తూవుండేది. ఈవేదనే ఆమెకు భక్తిభావాన్ని ప్రబోధించింది. అన్నింటికీ దేవుడే బాధ్యుడు అనే విశ్వాసానికి వచ్చే

సింది. ఆమె భక్తిశ్రద్ధలకు దేవుడు కరుణిం చాడని, ఆమె అచంచల విశ్వాసం. ప్రజల నమ్మకంకూడా అదే. అందుకనే లలితాదేవి గర్భవతి అయిందనేమాట విని, చాలామంది గ్రామ ప్రజలు దేవుడికిచేసిన మొక్కులు చెల్లించుకున్నారు. కాని, నిరంజనరావు ఆమాట విన్నప్పుడు గతుక్కుమన్నాడు. ఒళ్ళు ఝల్లుమంది. పరిస్థితిని గమనించాడు. వాతావరణాన్ని చూశాడు. ప్రజల విశ్వాసానికి ఎదురు చెప్పలేనని గ్రహించుకున్నాడు. తనకున్న వ్యక్తిగత అభిప్రాయాలకు స్వస్తి చెప్పాడు. మనోవేదనను, ఆరాటాన్ని తగ్గించుకోటానికి తీవ్రప్రయత్నం చేశాడు. గురుస్వాములవారిని పూజించటానికి అనేక మంది వెళుతుంటే, ఎంతోదూరంగా నిలబడి, నిరంజనరావు తన నిరసనను, అసంతృప్తిని మౌనంగా వెల్లడించుకొన్నాడు.

లలితాదేవిలో కలిగిన దైవభక్తి ప్రేరణను గురుస్వామి పూర్తిగా అర్థం చేసుకుని, ఆమెకు సంపూర్ణవిశ్వాసాన్ని కలుగజేశాడు. ఆమె గురుస్వామిని ప్రత్యక్ష దైవంగా స్వీకరించగలిగింది. మానవ మాత్రునిలో అంత గుడ్డినమ్మకం వుంచ కూడదని నిరంజనరావు వాదం. కాని ఆయన వాదం వీగిపోయింది. ఒక్క లలితాదేవి పట్టుదలవల్లనే కాదు, అందరి అభిమానం ఆ గురుస్వామి మీద కేంద్రీకరింపబడి వుంది. దాన్ని కదిలించటానికి ఎవ్వరి తరమూకాదు. ప్రజాభిప్రాయం అంత తీవ్రం గానూ బలంగానూ వుంది. నిరంజనరావు ఒంటరివాడు. తాను ఏమీచెయ్యలేడు. తన అనుమానం నిజమేనని రూఢిగా అనుకున్నాడు. తనభార్య శీలం శంకించటం వలన సమస్య పరిష్కారంకాదు. ఆవిషయమే నలుగురితోనూ చెప్పటంవలన, తనమీద గౌరవంపెరగదు నలుగుర్లోనూ అవమానం, అపనింద తప్ప యింకేమీవుండవు. అలాంటి పరిస్థితుల్లో మెదలకుండా వూరుకోవటమే ఉత్తమ మార్గమని నిర్ణయించుకున్నాడు. నలుగురితోపాటు తానూ భగవంతుడ్ని

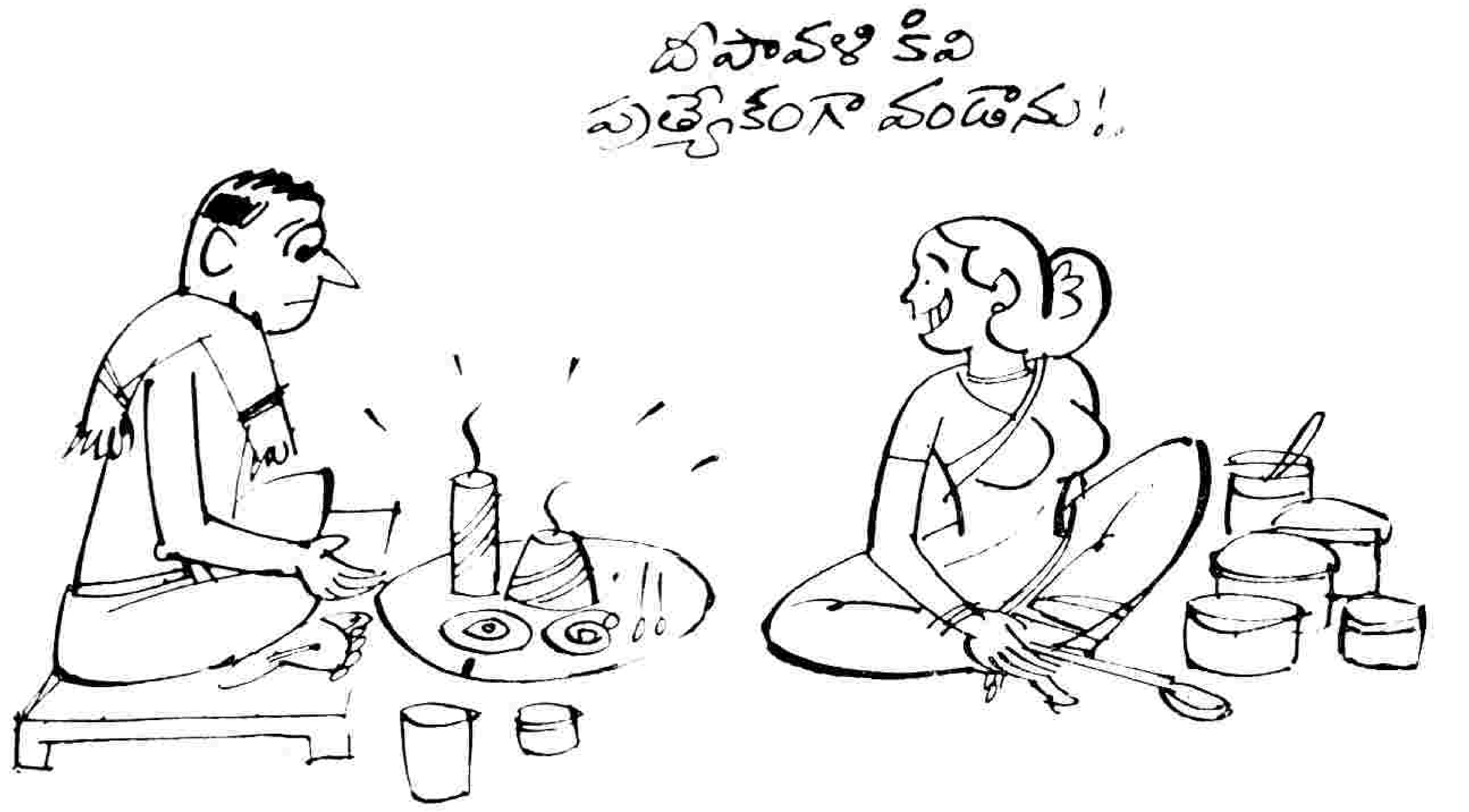

ప్రార్థించుకున్నాడు. మూఢవిశ్వాసాలకు ఎప్పుడయినా ముక్తివుంటుందా అని తల్లడిల్లిపోయాడు. లలితాదేవి అయితే పూర్తిగా తనవిశ్వాసంలో మునిగివుంది. భర్త పాదాలకు నమస్కారం చెయ్యటానికి వచ్చిన లలితాదేవిని ఆప్యాయంగా, ఆదరంగా దగ్గరకు తీసుకున్నాడు. ఆమె అమాయకత్వానికి ఆయన నిర్విణ్ణుడయిపోయాడు.

2

అప్పటి కింకా ఊరు ఏర్పడలేదు. పట్టుమని పదిళ్ళుకూడాలేవు. ఆ యిళ్లల్లో నిరంజనరావుగారి మేడ అందరికీ కొట్టొచ్చినట్టు కన్పిస్తూ వుంటుంది. ఆయన వుదారంగా, ప్రజల అవసరాలు తీర్చటానికి తోడ్పడతాడని నాలుగుచోట్ల ప్రాకిపోయింది. తీర్థప్రజలాగ ఆయనింటికి నిత్యమూ అనేక మంది వస్తూవుంటారు. సంసారంమీద విరక్తిపుట్టి, దేశంమీదికి బయలుదేరిన గురుమూర్తి, రామబ్రహ్మం హఠాత్తుగా ఇక్కడికే విచ్చేశారు. అటూ యిటూ చూశారు. ఇది కొత్తప్రదేశం. కొత్తోవింత. ఇక్కడ తిష్టవేస్తే. భుక్తికి లోపం వుండదని, నలుగురికీ ముక్తి ప్రసాదించొచ్చని గట్టిగా ఆలో చన చేశారు. ఎన్నిచోట్ల తిరిగినా యింత అనువైన ప్రదేశం వాళ్ళకు దొరకనే దొరకలేదు. తాడితోపుల్లో చిన్నచోపాను నిర్మించుకున్నారు. వాళ్ళిద్దరికీ అదేభవనం. ఇద్దరూ తీవ్రంగా చర్చించుకున్నారు. ప్రజలకు దేనిమీద అచంచల విశ్వాసం కాస్తోకూస్తో, యీనాటివరకూ వుందీ అనే ప్రశ్నకు యిద్దరూ 'భగవంతునిమీదే' అనే సమాధానం చెప్పుకున్నారు. విశ్వాసానికి మించినది మరొకటిలేదు. ఇప్పుడిప్పుడే కొత్తగా యిళ్లు యేర్పడుతున్నాయి. ముందుముందు యీ ప్రదేశానికి అత్యంత ప్రాముఖ్యం వచ్చే సూచనలు కనపడుతున్నాయి. ఓపికతో సహనంపట్టి యిక్కడే అంటిపెట్టుకుంటే, ఇటు ఇహానికి, అటు పరానికి ఏలోటూ లేకుండాపోతుందని నిశ్చయించుకున్నారు. తమ ఉనికికి చలనం లేకుండా కావలసిన ఏర్పాట్లని గురించి ఆలోచించుకున్నారు. కొత్త కొత్త కట్టడాలు వస్తున్నాయి. ఈ ఇళ్ళకు చాలా దగ్గరగానే ప్రభుత్వం వారు పెద్ద ఫ్యాక్టరీ ఒకటి కట్టబోతున్నారు. దీనివలన జనాభా ముందు ముందు యెక్కువగా వుంటుంది. జనం పెరిగినకొద్దీ విశ్వాసం పెరుగుతుంది. ముందరగా యీ కొద్దిమంది ప్రజల్లోనూ తగినంత భక్తిని విశ్వాసాన్ని ప్రవేశపెట్టాలి. తర్వాత యీ ప్రజలే కావలసినంత ప్రచారం చేస్తారు. ఇదంతా ఆలో చించే గురుమూర్తి కాస్త, గురుస్వామిగానూ, రామబ్రహ్మం - వట్టి బ్రహ్మంగానూ మారిపోయారు. గురుమూర్తి వయసులో పెద్దవాడు అవటం వలనను, గురువుగా వుంటే ఏమేమి బాధ్యతలు పైన పడతాయో అనే భయంతోనూ, బ్రహ్మం గురుస్వామిని, గురువుగా స్వీకరించాడు. అప్పటి

నుంచీ బ్రహ్మం శిష్యుడయ్యాడన్నమాట. రక్తిపోయి విరక్తి వచ్చేటప్పటికి, కమండలం, చేతికర్రకూడ వచ్చేసినాయి. గురుస్వామి నుదుటిమీద, వేలెడు వెడల్పున మూడు విభూతి రేఖలు దట్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. బ్రహ్మం ఫాలభాగంమీదకూడా అలాంటి రేఖలే మెరుస్తున్నాయి. తాను కష్టపడి సంపాదించిన విజ్ఞానపు మూటను గురుస్వామి అప్పుడప్పుడు విప్పి 'నీ కడుపు నిండేటంతవరకు నింపుకో' మంటాడు బ్రహ్మాన్ని. పాపం బ్రహ్మం అల్పసంతోషి. అతను కాస్తదాంతోనే సంతృప్తి పడుతూ వుండేవాడు. వారిద్దరు విరక్తిని మనసారా ఆహ్వానించారు. ఐహిక సుఖాలమీదనుంచి మనస్సులను మరల్చేశారు. అలవాటు చేసుకోమని శిష్యునికి యెంత బోధించినా ప్రయోజనం కనిపించటం లేదు. బ్రహ్మానికి నూరిపోసిన వేదాంతం అంతా వృథా అయిపోతోంది. అతనికి ఎక్కువ ఆకలింపుకాదు. అరుగుదల అంతకంటె తక్కువ. జిహ్వ యింకా రుచులు కనిపెడుతోంది. 'మనము కష్టాలను ఓర్చుకోవటం నేర్చుకున్నామంటే, ముందు ముందు ఎన్నైనా సాధించకలుగుతాము' అని గురుస్వామి చెప్పిన సూక్తిని, బ్రహ్మం పాటించలేకపోతున్నాడు. ఇద్దరికీ ఘర్షణ బాగా పెరిగిపోతోంది. ప్రజల్లో విశ్వాసం కలిగించేటంతవరకు, మనము యెంతో నిబ్బరంగానూ, గంభీరంగానూ ప్రవర్తించాలని, ఎన్నిసార్లు చెప్పినా, బ్రహ్మానికి అర్థం కావటం లేదు. కాలం ఒరవడికి, గురుస్వామికూడా అలసిపోతున్నాడు. చాలామంది ప్రజలు, వీరిద్దర్నీ చూసి భక్తితో నమస్కారం చెయ్యటం దాకా వచ్చింది. కాని దానివలన ప్రయోజనం యేమీ కనిపించటం లేదు. సంసారంలోకంటే, యిక్కడే యిబ్బందులు యెక్కువయినాయే అనే భావన యిద్దరికీ కలిగేదాక సహనం వహ్హారు. ఇంకా కొద్ది రోజులు అదేరీతిగా బ్రతుకులు నడవాలంటే కష్టంగానే వుండేది. హఠాత్తుగా వాళ్ళ జీవితాల్లో తొలిమలుపు ప్రవేశించింది.

ఆనాడు కూలీలు హోరాహోరీగా భూమాతతో పోట్లాడుతున్నారు. పలుగులతో పొడుస్తున్నారు. పారలతో చెక్కుతున్నారు. మందుగుండు సామానుతో పేలుస్తున్నారు. కాని భూమాత చలించలేదు. మీరింత హింస పెడుతున్నారు కాబట్టి, ఒక్క నీటిబిందువు కూడా మీకివ్వను అన్నట్టు ముభావంగా వుండిపోయింది. అంతా నిరుత్సాహపడిపోయారు. అప్పుడే గురుస్వామి కమండలం తీసుకుని బయలుదేరి వస్తున్నాడు. వెనకాలే బ్రహ్మం భక్తిశ్రద్ధలతో వదిగి వదిగి నడుస్తున్నాడు. వారిద్దరి కళ్ళు యిటువైపుకే మళ్ళినాయి. గురుస్వామి చప్పున ఆగాడు అక్కడ. ఏమిటని ప్రశ్నించినట్టు, వాళ్ళ మొహాల్లోకి చూశాడు. వాళ్ళు విషయం చెప్పారు. గురుస్వామి అందరికీ అభయమిచ్చాడు. బ్రహ్మం సంతోషంతో తెల్లమొహం వేశాడు: ఆయన మెల్లిగా ఒక గోతిలోదిగి, భూసార పరిశోధనలో తాను నేర్చుకున్న మొదటి పాఠాన్ని గుర్తుకు తెచ్చుకున్నాడు. జల యెక్కడుంటుందో గురికి బెత్తెడు యెడంలో కనిపెట్టాడు. తనంతటతానుగా ప్రయత్నం చేసి, ఒక్కసారిగా నీటిని విరజిమ్మేశాడు. అందరూ చప్పట్లుకొట్టారు. చేతులు జోడించారు. ఆయన మహిమవలనే నీరు పడిందని ఏకగ్రీవంగా అక్కడ చేరిన కొద్దిమంది పయోజనులు వొప్పుకున్నారు. అప్పటినుంచే గురుస్వామిమీద గురికుదిరింది. బ్రహ్మం కూడా తబ్బిబ్బయిపోయాడు. ఇక ఫరవా లేదనుకున్నారు యిద్దరూను. ప్రజలు తండోపతండాలుగా వచ్చి, గురు శిష్యులిద్దర్ని దర్శించిపోతున్నారు. ఇద్దరూకూడా నిబ్బరంగా, వచ్చిన భక్తులను ఆశీర్వదించి ఫలాపేక్ష లేకుండా కొన్నాళ్ళు గడిపారు. అప్పటికప్పుడే కొత్తయిళ్ళు వెలిసినాయి. కొత్త మనుషులు వచ్చారు. భక్తిభావం లేనివాళ్ళు కూడా స్వాములవారి మహిమేమిటో చూద్దామని, యీయన బసకువచ్చి తొంగిచూసిపోతున్నారు. రద్దీ యెక్కువయ్యేటప్పటికి, గురుస్వామి బాధ్యత పెరిగిపోతోంది. బ్రహ్మం ఉక్కిరిబిక్కిరయి పోతున్నాడు. ప్రజల్లో రకరకాల ప్రవృత్తులవారు వుంటారు. అందరికీ ఒకే విశ్వాసం వుండదు. ఎవరికి తగినట్టు వారికి నచ్చచెప్పి పంపాలి అని శిష్యునికి బోధచేస్తూ వుంటాడు. బ్రహ్మం అన్నీ విని వూరుకుంటాడుగాని, తనకు తానుగా యేమీ చెయ్యలేకపోతున్నాడు. గురుస్వామి మాటలను తప్పకుండా పాటించగల ధైర్యమూలేదు. ఈ మధ్యలో నలిబిలయిపోతున్నాడు. ఇద్దరూ రాత్రిళ్ళు, అందరూ నిద్రపోయేవేళ, ఇంట్లోకూర్చుని తీవ్రంగా ఘర్షణపడటం, ఒకరినొకరు నిందించుకోవటం పరిపాటయిపోయింది. తెలతెలవారుతూ వుండగా ఊరికిఉత్తరంగా వున్న చెరువుకు వెళ్ళి, బిందెతో నీళ్ళు తీసుకురావటం, గురుస్వామిపాదపూజ చేయటం, అన్నంవండటం తప్పనిసరిగా బ్రహ్మం చేస్తూనే వున్నాడు. కాని అతనికి సంతృప్తిలేకుండా వుంది. చాకిరీ యెక్కువయింది. గౌరవమర్యాదలేమో గురుస్వామికి లభిస్తున్నాయి. కాని చేసేదేమీ కనిపించటం లేదు. ఆ ఊరి ప్రజలకే గాక, అక్కడికి వచ్చే భక్తులకు, బ్రహ్మం గురుస్వామి శిష్యుడుగా పరిచయమయిపోయాడు. ఇంక ఆ ముద్ర చెరిగిపోయే ఆస్కారం లేదు. అంతకంటె ప్రతిష్ఠవచ్చేటట్టు లేదు. డబ్బుకూడా అంతంత మాత్రంగానే వస్తోంది.

గురుస్వామికికూడా అసంతృప్తిగానే వుంది. ఇంకా ప్రజలను ఆకర్షించాలని, దాని కోసం కొన్ని మహిమలు చేయాల్సి వస్తుందని బ్రహ్మానికి నచ్చచెప్పాడు. వేరే గత్యంతరం లేక సరే అన్నాడు. వారానికి ఒక రోజు పొరుగూరు వెళ్ళి, స్వాములవారి మహత్తు అక్కడ ప్రచారం చేస్తూవస్తూ వుంటాడు. దాట్లో చెయ్యరానిపనులు అనేకం చేస్తూ, డబ్బు సంపాదించటం, ఇతరుల డబ్బును ఏదో మిషపెట్టి, సునాయాసంగా కైంకర్యం చేయటం, ఆశలుపెట్టి మనుష్యుల విశ్వాసాన్ని బలపరచటం లాంటివి యెన్నో చేస్తున్నాడు. ఆశలు తీరినవారికి

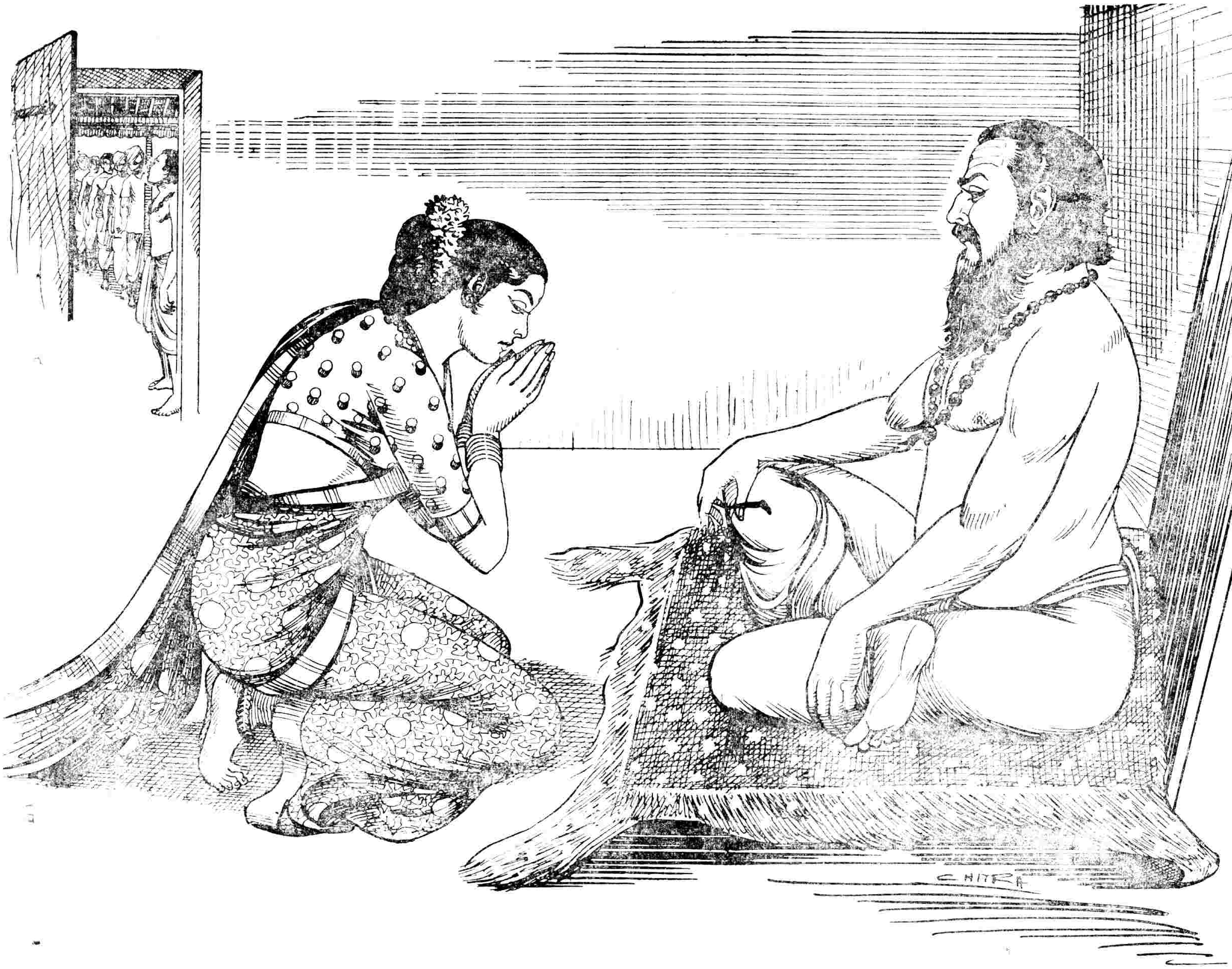

గురుస్వామిమీద భక్తికుదిరింది. ఆశలు తీరనివారు, తమ దురదృష్టమని, సమాధాన పడుతున్నారు. వాళ్ళబస ఒక చిన్న పెంకుటిల్లుగా మారింది. దొడ్డివైపు గదిలో గురుస్వామి నిష్ఠగా కూర్చుని ధ్యానంలో వుంటాడు. బ్రహ్మం వాకిటిగదిలో కాపలాగా కూర్చుని వచ్చేపోయేవాళ్ళను ఓ కంటితో కనిపెట్టుతూ వుంటాడు

బ్రహ్మం అప్పుడప్పుడు అర్ధరాత్రి హఠాత్తుగా లేచి పెద్ద పెద్ద కేకలు పెడుతూ వుంటాడు, 'నేను చెయ్యలేదు,' 'నేను చెయ్యలేదు' అంటూ. మొదట్లో గురుస్వామికే అర్థంకాలేదు, యీ కేకల అంతర్యం ఏమిటో. తర్వాత తర్వాత ఆయనకూ తెలిసింది, పగలుచేసిన అత్యాచారాలను, రాత్రి కలలో చెయ్యలేదు, చెయ్యలేదు అనటం పరిపాటయిపోయింది. బ్రహ్మం మనస్సు కలవరపడుతోంది. అసలు దేశంమీదికి బయలుదేరింది యింట్లో బాధలు పడలేక, అవకాశంవస్తే డబ్బు కూడగట్టుకు పోదామని. కాని జరుగుతున్నది యింకోతీరు. ఈ బాధలు చూస్తుంటే యిల్లే నయమనిపిస్తూ వుంటుంది ఒక్కొక్కప్పుడు. అవుతే క్రమ క్రమంగా యీ జీవితంమీద ఆకర్షణ యెక్కువయ్యేటప్పటికి యింటిమాట మరిచేపోవటం జరుగుతోంది. అప్పటికప్పుడే, గురుస్వామి ప్రభావం ఊరూరా పాకిపోయింది. దానికి కారణం, బాధ్యత పూర్తిగా బ్రహ్మందే. పిల్లలులేనివాళ్ళకు పిల్లలు కలగటం, ముందు జరగబోయే విషయాలు పొల్లులేకండా చెప్పటం, యీ రెంటిలోనూ చాలామందికి బాగా గురి కుదిరింది. ఈ ఆకర్షణే లలితాదేవిని ఆకట్టేసింది. తర్కానికి అందనిది యేదో వుంటుందని, ఆ శక్తిని మనం శంకించరాదని భర్తతో అంటే, నిరంజనరావు యేమీ మాట్లాడలేదు. ఆయనకు మానవాతీతమైన శక్తి ఒకటుందని నమ్మకం వున్నప్పటికీ, యీ గురుస్వామిలాంటి వారిమీద మాత్రం విశ్వాసం యేమీలేదు. పైగా అపనమ్మకం కూడా వుంది. అలాంటివాళ్లు చాలా ప్రమాదమనికూడా ఆయన విశ్వాసం. కాని భర్త నమ్మకానికి కట్టుబడి వుండేది కాదు లలితా

దేవి. ఆ విషయంకూడా ఆయనకు తెలుసు. తాను మాతృమూర్తి కావాలనే ఆవేదనలో, యింకో విషయం ఆలోచించాలని ఆమెకు తోచలేదు. అంతకంటె భగవంతునిమీద ఆమెకున్న అచంచల విశ్వాసమే, గురుస్వామి దగ్గరకు తీసుకువెళ్ళింది. కాని మొదట్లో, బ్రహ్మం అడ్డగించాడు. తన గురువుగారిని చూడటానికి ఆడవాళ్ళురాకూడదని వారించాడు. కాని లలితాదేవివంటి స్త్రీ అక్కడికి రావటమే మహాభాగ్యమని అక్కడి వాళ్ళంతా బ్రహ్మానికి నచ్చచెప్పారు. ఆయన లోపలికివెళ్ళి గురువుగారి అనుమతి తీసుకుని. మరీ లలితాదేవికి అనుమతి ఇచ్చాడు. లలితాదేవి ఎంత గొప్ప వ్యక్తి అయినా, అక్కడికి వెళ్ళేటప్పటికి, తన హద్దులేమిటో తెలుసుకుంది. అందరి మాదిరిగానే ఆమెకూడ, గురుస్వామి దర్శనంకోసం వేచి వుండాల్సి వచ్చింది. కాని చూసేవాళ్ళకు మాత్రం ఎబ్బెట్టుగా వుంది. ఇది, ఆయన ముందు అందరూ సమానమే అనే సత్యాన్ని చాటటానికి చేసిన తతంగం అని బ్రహ్మానికి మాత్రం తెలుసు.

మొట్టమొదటి రోజునే, ఆమె గురుస్వామిని ఆకర్షించ కలిగింది. తనకు విశ్వాసం కలిగింది. ఆయనను సేవిస్తే, తనకోరిక తీరగలదనే గాఢంగా నమ్మింది. లలితాదేవి మేడకు, యీయనగారి బస సరిగ్గా అరకిలోమీటరుదూరంగా వుంటుంది. ఆమె నిత్యమూ ఉదయం ఏడవుతూ వుండగా, కాలినడకన, గురుస్వామి యింటికి వెళ్ళి ఆయన ఆశీర్వాదంపొంది వస్తూ వుంటుంది. ఆమె వీధిగా వెళుతూవుంటే, ఆ సమయానికి అనేకమంది బారులుతీర్చి నిలబడి అదే పనిగా చూస్తూ వుంటారు. ఆమెభక్తి విశ్వాసాలకు చాలామంది ఆశ్చర్యపడిపోయారు. అంతటివ్యక్తే ఆకర్షింపబడితే, నిజంగా గురుస్వామిలో యేదో మహత్తు వున్నమాట వాస్తవమే అని, నలుగురూ వొప్పుకొంటున్నారు. ఆయన ప్రభ యింకా ప్రజ్వలంగా వుంది. కాని ఆమె సంతానం కావాలని కోరి వచ్చింది. గురుస్వామి ఆశీర్వాద బలం అవుతే బాగానే వుంది. కాని బ్రహ్మానికే నమ్మకం కుదరటంలేదు. హడలిపోతున్నాడు. తాను యింకా యేరకమైన పాపాన్ని చేయాల్సి వస్తుందో అని భయపడుతున్నాడు. లలితాదేవి కొంచెందూరంలో వుండగానే, బ్రహ్మం మూగవాడయిపోతాడు. చేతులు కాళ్ళు గజగజలాడుతూ వుంటాయి. బిత్తరపోయి చూస్తూ నిలబడి వుంటాడు. ఆమె యిక్కడికి వస్తున్నప్పటినుంచి, యెన్నో సదుపాయాలు కలుగుతున్నాయి. ప్రతి నిత్యమూ యేదోమార్పు జరుగుతూనే వుంది. గురుస్వామి పూజకోసం ప్రత్యేకంగా ఒకగది కట్టించింది. విశాలమైన రెండుహాలులు యేర్పాటయినాయి. ఒక్కసారిగా పదిమంది కూర్చుని గోష్ఠి జరపటానికి అనువయిన ఏర్పాట్లన్నీ చేసింది. లలితాదేవిగారు తలచుకుంటే యిది కూడా ఒక పెద్ద భవనంగా మార్చెయ్యలేకపోయేవారా అని అందరూ అన్నారు. క్రమక్రమంగా లలితాదేవి, ఉదయమే కాకండా సాయంత్రంపూటకూడా గురుస్వామి దర్శనానికి వెళ్ళటం అలవాటు చేసుకుంది. నిరంజనరావుకయితే తనభార్య ఆవిధంగా పగలు, రాత్రి అక్కడికి వెళ్ళటం యిష్టం వుండేది కాదు. తనఅయిష్టతను ఆమెకు చెప్పటం వరకే తన బాధ్యత. తర్వాత ఆమె యిష్టం.

ఆనాడు చీకటి దట్టంగా అలుముకుని వుంది. ఊరంతా దీపాలు మిణుకుమిణుకుమంటున్నాయి. కీచురాళ్ళధ్వని తీవ్రంగా వుంది. నిరంజనరావు తనమేడగదిలో కూర్చుని, గురుస్వామి ఆశ్రమాన్ని కళ్ళు విప్పి మరీ చూస్తున్నాడు. అక్కడా దీపాలు బాగానే వెలుగుతున్నాయి. వచ్చేజనం పోయేజనం కిటకిటలాడుతూవుంది. అస్పష్టంగా మనుషులు కనబడుతున్నారు. అందులో ఆయన భార్య లలితాదేవికూడా వుండి వుంటుందని ఆయనకు తెలుసు. రోజూ ఆ సమయానికి యింటికి వచ్చే లలితాదేవి ఆనాడు రాలేదు. ఇంతసేపయిందేమా అని ఆరాటపడుతున్నాడు. చప్పున గదిలోంచి బైటకు వచ్చి చూస్తున్నాడు. మళ్ళీ లోపలికి వెళ్ళి, కిటికీలోంచి, ఆ గురుస్వామి ఆశ్రమం వైపుకు చూస్తున్నాడు. మనస్సులో ఆవేదనగా వుంది. పైకి విప్పి చెప్పలేని మానసిక క్షోభపడుతున్నాడు. ఇంతలోకి 'అయ్యగారు' అని వణుక్కుంటూ ఒకలాంతరు పట్టుకుని నౌకరువచ్చి నిలబడ్డాడు. 'అమ్మగారు యీ రేత్రికి అక్కడే వుంటారుట. మీతో చెప్పమన్నారు' అని కబురుతెచ్చాడు. నిరంజనరావుకు భగ్గుమండింది. 'హద్దులేకండాపోయింది. ఆడింది ఆట పాడిందిపాటగా వుంది. ఇక్కడ తాను వున్నాననికూడా లెక్కచేయకండా యిష్టం వచ్చినట్టు ప్రవర్తిస్తోంది' అనుకుంటూ మనస్సులోనే ఏవో సణుక్కున్నాడు. గబగబ క్రిందకు దిగి వచ్చి, అటువైపుకే వెళుతున్నట్లుగా ఆదుర్దా కనపరిచాడు. మళ్ళీ మరుక్షణంలోనే తమాయించుకుని, తనకోపాన్నంతా చల్లార్చుకున్నాడు. బరువుగా, చేతికర్రను నేలమీద కొట్టుతూ, మళ్ళీ మెట్లెక్కి గదిలోకి వెళ్ళి పడుకున్నాడు. ఎంతసేపటికి నిద్రపట్టటం లేదు. మాటిమాటికిలేచి కిటికీలోంచి చూస్తున్నాడు. అక్కసుపడుతున్నాడు. మనశ్శాంతి లేకండాపోయింది. మర్నాడు ఉదయమే, లలితాదేవి లేచి చక్కావచ్చింది. ఆమె మొహాన్ని చూడగానే, నిరంజనరావు నిశ్చేష్టుడయి నిలబడిపోయాడు, నోటమాట రాలేదు. ఆమె సిగ్గుతో ఖిడియపడుతూ వున్నట్లు గబగబా లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. ఆమె వాలకాన్ని చూస్తుంటే నిరంజనరావుకు భయంవేసింది. ఆమె మొహంలో గాంభీర్యం, తీక్షణత ఆయన్ను వెక్కిరిస్తున్నట్టున్నాయి. ఆత్మాభిమానం బాగా దెబ్బతిన్నది. తనకేదో తలవంపులయినట్లు తీవ్రంగా బాధపడుతున్నాడు. ఇంక నలుగురిలోనూ తలెత్తుకుని తిరిగే యోగ్యతలేదని ఆరాటపడుతున్నాడు. ఆయనలో తీవ్రమైన మార్పు వచ్చింది. కాని లలితాదేవి

మాత్రం, మానసికంగా యెలాంటి మార్పు వచ్చినట్టు ప్రవర్తించనేలేదు. మామూలుగానే వుంటోంది. ఉదయం, సాయంత్రంపూట గురుస్వామి ఆశ్రమానికి వెళ్ళటం, పూజలు చేయటంకూడా అదివరకు మాదిరిగానే జరిగిపోతోంది. ఆమె గుండె నిబ్బరానికి ధైర్యానికి, నిరంజనరావు విలవిలలాడిపోతున్నాడు. మొదటిరోజు కాబట్టి నిరంజనరావుకు అంతకొత్తగానూ, బాధగానూ వుంది. తర్వాత తర్వాత, లలితాదేవి గురుస్వామి దగ్గరే అనేకసార్లు వుండిపోయింది. అది అలవాటు క్రిందకు వచ్చేసింది. పరిస్థితులను ఆకళింపు చేసుకుని, హుందాగా ప్రవర్తించగల నేర్పు ఆయనలో మొదటినుంచీ వుంది. అదే ఆయనకు రక్ష.

3

'బ్రహ్మం, నేను చేసిన పాపాలకు నిష్కృతిలేదు. ఇంతమంది అమాయకపు ప్రజను మోసంచేసిన తర్వాత, నాకు యెంత కీర్తివచ్చినా, యెంత డబ్బువచ్చినా నిష్ప్రయోజనమే...' తీవ్రంగా ఆయాసపడుతున్నాడు గురుస్వామి.

'నువ్వీమధ్య చాలా ఆందోళనపడుతున్నట్టు కనిపిస్తోంది. నీలో మార్పు, ప్రజలక్కూడా తెలిసిపోతోంది. ఇది చాలా ప్రమాదం...' హెచ్చరించాడు బ్రహ్మం.

'ప్రమాదాలేమిటో అదివరకే జరిగిపోయినాయి. అంతకంటే యిక ముందు జరిగేవేమీ వుండవు...'

'మనం యిల్లు వదిలిపెట్టి వచ్చేసింది ఇతరులను మోసగించటానికి కాదు, బ్రతుకు తెరువు చూసుకోవటానికి. ఆ ప్రయత్నంలో అనేకం చేశాము. చేయించాము. నేనూ మొదట్లో చాలా గాభరాపడ్డాను. నిజానికి చెప్పాలంటే నేను స్వతహాగా దుర్మార్గుడ్ని కాదు, నీకు తెలుసు ఆ విషయం. నాకు దొంగతనం నేర్పావు, రంకుతనం నేర్పావు. సునాయాసంగా హత్యలు చేయించావు. నాలో నీతి నియమాలు లేకుండా చేశావు. నేను మానసికంగా యెంత బాధపడ్డానో, కృంగి కృశించానో నాకు తెలుసు. కాని తర్వాత తర్వాత నాలో నేను సమాధానపడ్డాను. నాకు అంత ధైర్యం, సాహసం యెట్లా వచ్చినాయో తలుచుకుంటే నాకే ఆశ్చర్యంగావుంది. ఆనాడు గుప్పెడు మెతుకులు పెట్టని యీ లోకం, నన్ను హర్షించింది, ఆదరించింది, కాపాడింది. ఎందువలన? నేను చేసిన పనులవలన. నేను మొద్దుబారిపోయాను, బండరాయి అయిపోయాను. ఇక నాకు దిగులులేదు. కాని, నువ్వు మారిపోవటం నాకు వింతగావుంది...' తన ఆవేదనను చెప్పుకున్నాడు బ్రహ్మం.

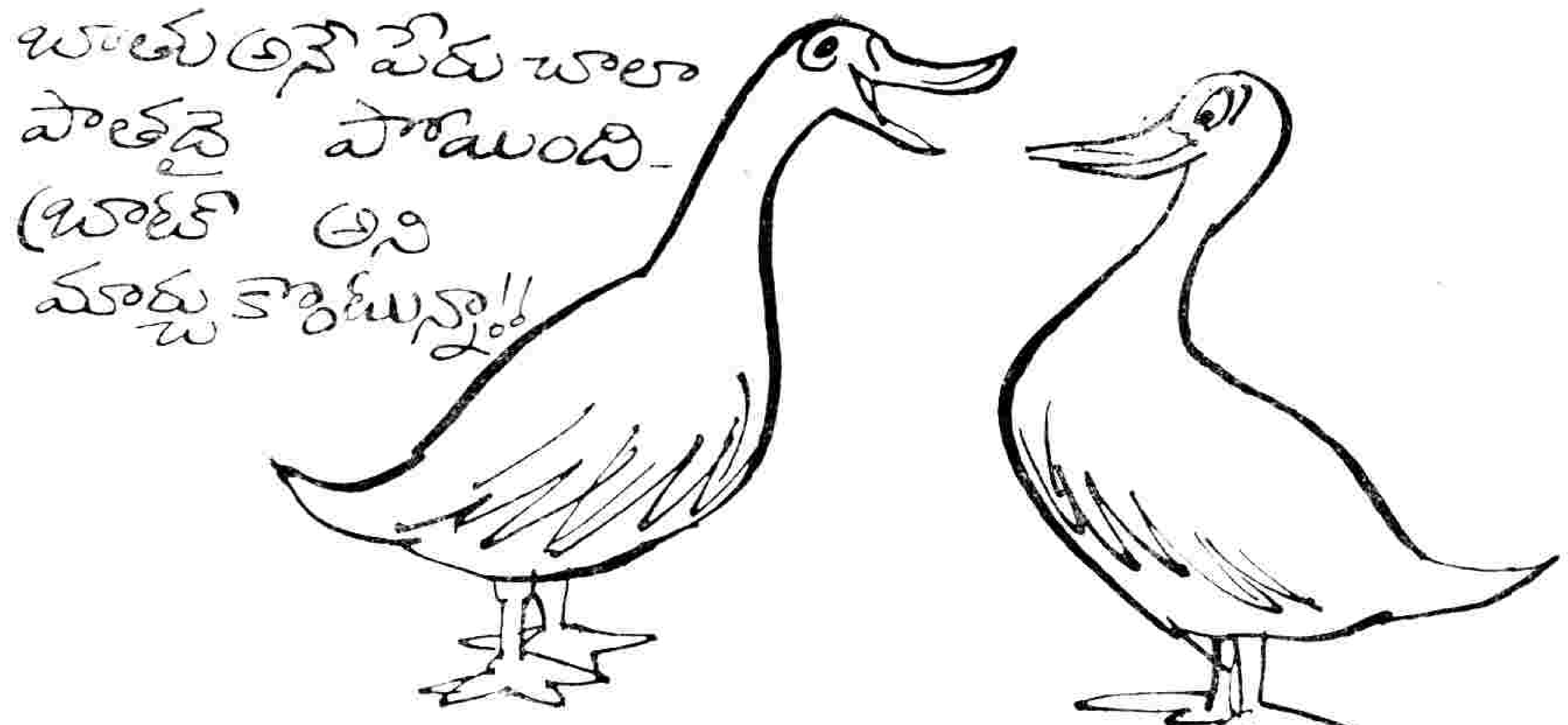

'నువ్వింతవరకు చేసిన పాపాలన్నింటికి నేనే బాధ్యుడ్ని. శిక్ష యేదైనా వుంటే నేను అనుభవించాలి. పరలోకంలోకూడా నేను నరకంపాలవుతాను, నీకేమీ అంటవు. ఇప్పుడు నాక్కావలసింది మనశ్శాంతి. పశ్చాత్తాపపడే రోజు వచ్చింది. నేను అంతకంటె చేసేదేమీకూడా లేదు. నేను నిరంజనరావుకు తీరని అన్యాయం చేశాను. మైకంలో పడిపోయి ఘోరమైన పాపాన్ని చేశాను. చేసిన తప్పులు చెప్పుకుంటేపోతాయి అంటారు. నేను నా నిజ స్వరూపాన్ని బైటపెట్టి, ప్రజలముందర ధైర్యంగా నిలబడతాను. వారు ఎలాంటి శిక్షవేసినా నాకు యిష్టమే. ఈ బాధను భరించలేను. నా శరీరం దహించుకుపోతోంది. నాకేదైనా ఉపాయం చెప్పు...' గురుస్వామికి ఉద్రేకం యెక్కువయిపోతోంది.

'ఎన్ని ఘోరాలుచేసినా, ఎంత మోసగించినా, ప్రజల్ని యెంత దోచుకున్నా, నువ్వు వాళ్ళకు మహోపకారం చేశావు. వాళ్ళ విశ్వాసానికి నువ్వు చిహ్నంగా నిలబడ్డావు. వాళ్ళకు భక్తితోపాటు మనశ్శాంతికూడా ప్రసాదించావు. నిన్ను ప్రత్యక్ష దైవంగా కొలుస్తున్నారు. ఇప్పుడు చేసిన పాపాలు చాలు, ఇంకా వాళ్ళను సర్వనాశనం చేద్దామని ప్రయత్నం చెయ్యద్దు. వాళ్ళకు యీ మాత్రం శాంతినైనా మిగలనీ. నువ్వొక్కడివే యెంతబాధపడ్డా ఫరవాలేదు. నీమూలాన యీ ప్రజలకు యింకా యేవిధమైన యిబ్బందులు కలిగించటం నాకు యిష్టంలేదు. నీ జీవితం యిట్లా వెళ్ళిపోవాల్సిందే. నువ్వు మళ్ళీ మారటానికి వీల్లేదు. నేను ఒప్పుకోను...' నిక్కచ్చిగా చెప్పేడు బ్రహ్మం.

'నేనే స్వయంగా వెళ్ళి, నేను తత్వవేత్తను కాదు, యోగిని కాదు, మానవమాత్రుడ్ని. మిమ్మల్ని మోసగించాను. అపచారం చేశాను. నన్ను క్షమించమని వేడుకుంటాను. అప్పుడేమవుతుంది...'

'గురుస్వామికి పిచ్చియెక్కిందని అనుకుంటారు. ఎవ్వరూ నీ మాటలు నమ్మరు. ఒకవేళ వాళ్ళట్లా అనుకోకపోతే, నేను ప్రచారం చేస్తాను నీకు పిచ్చియెక్కిందని. అప్పుడేమంటావు.'

'నువ్వు అంతపని చెయ్యగల సమర్థుడివే, నాకు తెలుసు...'

'సందేహమేమిటి, నువ్వు నాకు నేర్పిన విద్యలో యిది యెన్నోవంతు. నాకు కలిగిన విశ్వాసానికి, నాలో జీర్ణించుకుపోయిన సాహసానికి యిది యెన్నోవంతు. ఇవ్వాళ నేను యిక్కడ కూర్చోకపోతే నువ్వులేవు. నీ అస్తిత్వం కేవలం నామీదే ఆధారపడి వుంది. నిన్ను యింత గొప్పవాడ్ని చేసింది నేను. అహం అంటే నేను, నేనంటే బ్రహ్మన్ని. అది గుర్తుంచుకో. నువ్వివ్వాళ యేమీ చెయ్యలేవు. నా అనుమతిలేందే ఒక్క అడుగు ముందుకుగాని, వెనక్కుగాని వెయ్యలేవు...' నిశ్చయంగా చెప్పేశాడు బ్రహ్మం.

'అది నేను కాదనటంలేదు. కాని నాకేదో మార్గం చూపించమని అడుగుతున్నా. అంతే. నేను యింకా యీ ముసుగు బ్రతుకులోనే వుండిపోలేను. నా మతిపోతోంది. ఇక్కడినుంచి యెట్లాగైనాసరే బైటపడే మార్గం ఆలోచించు. నాకేమీతోచటంలేదు...'

'నేను అన్నీ ఆలోచించే వుంచాను, సమయం వచ్చినప్పుడు చెపుతాను. అంతవరకు ఓపికపట్టు...' అభయమిచ్చాడు బ్రహ్మం.

'ఏమిటి బ్రహ్మం నువ్వనేది, నాతో చెప్పటానికేమిటి! ఎందుకు దాపరికం. నువ్వు చాలా వింతగానూ, తమాషాగాను మాట్లాడుతున్నావు. నా కర్థంకావటంలేదు, విడమర్చి చెప్పు...' ప్రాధేయపడ్డాడు గురుస్వామి.

'అదుగో నిరంజనరావుగారు వస్తున్నారు. కొంపతీసి, మనింటికే వస్తున్నట్టున్నాడు...'

'ఆఁ...అవును యిటువైపుకే వస్తున్నాడు. ఇవ్వాళ యెవ్వరినీ యిక్కడికి రావద్దని చెప్పాము. మరి ఆయన వస్తున్నప్పుడు మనం వద్దనటమా యేమిటి!...'

'నువ్వు గదిలో మామూలుగా కళ్లుమూసుకుని ధ్యానంలోనే వుండు. ఆయన సంగతి నేను చూసుకుంటా.'

నిరంజనరావు అక్కడికి రానేవచ్చాడు. బ్రహ్మానికి నమస్కారం చేశాడు. కుడిచేయి అరచేతిని, అతని తలమీద వుంచి ఆశీర్వదించాడు బ్రహ్మం. నిరంజనరావు తలపైకెత్తి, బ్రహ్మం మొహంలోకి చూశాడు. ఆయన వర్చస్సు, గాంభీర్యం బ్రహ్మన్ని గడగడలాడించినాయి.

ఒక్కక్షణం తబ్బిబ్బయి అట్లాగే కళ్లార్పకంటా చూస్తూవుండిపోయాడు.

'గురుస్వాములవారిని కలవాలని వచ్చాను' అన్నాడు నిరంజనరావు.

'ఆ... వారు లోపల నిష్ఠలో వున్నారు. ఇవ్వాళ యెవ్వరినీ కలవరు. అందుకనే భక్తుల నెవ్వరినీకూడా యిటువైపుకు రావద్దన్నాం...'

'నేను ఆయన భక్తుడ్ని ఎన్నటికీ కాను. ఇప్పుడు ప్రశాంతంగా వుందని, ఆయన్ను తీరిగ్గా కలవచ్చని వచ్చాను. అంతే!...'

'కావచ్చు. కాని ఆయన్ను కలవటానికి యిది సమయంకాదని మనవిచేస్తున్నా...'

'సమయా సమయాలు నాకు తెలుసు. ఎవరు ఏమిటో నాకు పూర్తిగా తెలుసు. నన్ను కేవలం అమాయకపు భక్తుడ్నిగా నెట్టెయ్యక్కర్లేదు. నేను వారితో మాట్లాడటానికే వచ్చాను. మాట్లాడితీరుతాను. ఆయన మామూలుమనిషికాడు, అనన్యసామాన్యమైన వ్యక్తి. ఆయన గొప్పతనం నాకు తెలుసు. దగ్గరుండి ఆయన్ను అర్థంచేసుకోలేక పోయారు మీరు. నేను దూరాన వుండి అంతా అవగాహన చేసుకున్నాను...' గంభీరంగా అంటున్నాడు నిరంజనరావు.

ఆయన మాట్లాడుతుంటే బ్రహ్మానికి మూర్ఛ వచ్చినంత పనయింది. ఏమీ అనలేక పోయాడు. తనవెంటే లోపలికి తీసుకు వెళ్ళాడు.

'నమస్కారము', అన్నాడు నిరంజనరావు.

'నన్ను క్షమించండి. అజ్ఞానంలో ఏవేమిటో అనుకున్నాను, నిందించాను, మానసికంగా బాధపడ్డాను. క్షోభపడ్డాను. ఒకసమయంలో ఆవేశం ఆవహించి, మిమ్మల్ని గురించి బాహాటంగా యేవో చెపుదామనుకున్నాను. కాని నా తప్పును నేను తెలుసుకున్నాను. పశ్చాత్తాప పడ్డాను. మిమ్మల్ని క్షమాపణ వేడుకోవటానికి వచ్చాను. మీరు దైవస్వరూపులు. అశేష ప్రజానీకానికి మళ్ళా ఆస్తికత్వంమీద నమ్మకం కుదిర్చారు. విశ్వాసానికి మించినది మరొకటి లేదు. ప్రజలలో పాప భీతిని కలుగచేశారు. ఇంతగొప్పపనిని ప్రతివ్యక్తి చెయ్యలేడు. ఏదో దైవప్రేరణవుండబట్టే యిలాంటి మంచిపని చెయ్యకలిగారు. అంతకంటె ముఖ్యమైనది, నా భార్య లలితాదేవికి అచంచల విశ్వాసాన్ని కలుగచేశారు. దానికి నేను కృతజ్ఞత చెప్పుకోవటానికే యీనాడు మీ దగ్గరకు వచ్చాను. వస్తాను...' నిరంజనరావు లేచి నిలబడ్డాడు.

గురుస్వామికూడా అప్రయత్నంగా లేచాడు. బ్రహ్మం నోట మాటలేదు. నిరంజనరావు వెనక్కితిరిగి, సూటిగా తనింటికి వెళ్ళిపోయాడు.

గురుస్వామి కొద్దిక్షణాలు కొయ్యబారి నిలబడిపోయాడు.

'విన్నావా ఆయనమాటలు. సరిగ్గా నేను అన్నముక్కలే ఆయన అన్నాడు. నిజం అంతే...'

'ఆ...' కళ్ళార్పుతూ మళ్లీ యీ లోకంలోకి వచ్చాడు గురుస్వామి.

'అయితే యేం చెయ్యమంటావు. ఇప్పుడు నే నేమిచెయ్యాలి. నా కంఠానికి చుట్టూ ఎవరో తాడు బిగిస్తున్నట్టుగా అనిపిస్తోంది. ఉక్కిరిబిక్కిరిగా వుంది. నా కేమీతోచటం లేదు. నిరంజనరావు మాటలనుబట్టి ఆయనకు మనవిషయాలు తెలిసినట్టుగా కనపడుతోంది...' తీవ్రంగా రొప్పుతూ, ఆవేదన పడుతున్నాడు గురుస్వామి.

'ఆయనకు అన్నీతెలిసే హెచ్చరిక చెయ్యటానికి వచ్చాడు. పైకిమాత్రం కృతజ్ఞత చెప్పుకోవటానికి వచ్చానన్నాడు కాని...'

'కృతజ్ఞత...' దేనికి అని నోట్లోనే అనుకున్నాడు గురుస్వామి.

‘ఏం బ్రహ్మం! అట్లాచూస్తావు. ఇప్పుడు మనం చెయ్యవలసిన కర్తవ్యం ఏమిటి?...’

‘అన్నీ చెపుతాను. రేపు శివరాత్రి...’

‘అయితే !...’

‘తొందరపడితే యెట్లా. ప్లానంతావేసే వుంచాను...’

‘ఏమిటి, నన్ను చిత్రవధచెయ్యక చెప్పే దేమిటో సూటిగా చెప్పు...’

‘ఈ ఒక్కరాత్రి ఓపికపట్టు, తెల్లారితే అంతా నీకే తెలుస్తుంది. నలుగురూవస్తారు. వాళ్ళముందరే చెపుతాను. నీ మానసిక సంక్షోభం తీసివేసే ఉపాయం ఆలోచించాను...’ గంభీరంగానూ నిబ్బరంగానూ అన్నాడు బ్రహ్మం.

‘ను వ్వింతగా మారిపోతావని అనుకోలేదు. నా ముందరే అట్లామాట్లాడుతున్నావు. ఏమి టా రహస్యం. నాతోచెప్పక పోవటానికి కారణం యేమిటి? ఏం చెయ్యదలచుకున్నావు...’ నిలవేసి అడుగుతున్నాడు గురుస్వామి.

బ్రహ్మం మాత్రం చలించలేదు. సమాధానం చెప్పటంలేదు. గురుస్వామికి ఎటూ తోచటంలేదు. బ్రహ్మంతో గట్టిగా మాట్లాడి నిర్వహించుకునేటట్లు కనబడలేదు. బ్రహ్మం చేతిలో ఖైదీ అయిపోయానే అని వాపోతున్నాడు.

గురుస్వామికి ఆ రాత్రంతా నిద్ర పట్టలేదు. గదిలో అటూయిటూ పచార్లుచేస్తూనే వున్నాడు. ఆ గదిలోంచి బైటకు వెళ్ళటానికికూడా వీలుపడలేదు. ఎవరైనా చూస్తారేమోనన్నభయం ఒకవైపు బాధిస్తోంది. మరొకవైపు బ్రహ్మం ఏదో ఉపాయం ఆలోచించానని, యీ బాధలనుంచి తప్పించుకో వచ్చని అంటున్నాడు. అది యేమయి వుంటుందా అనే ఆరాటం. భళ్ళున తెల్లారింది.

ఇక మామూలుగా జనం వచ్చేస్తున్నారు. బ్రహ్మం లోపలికి వెళ్ళి గురుస్వామిని తీసుకు వచ్చాడు. ఆయన వేదికమీద కూర్చున్నాడు. ప్రజలందరు భక్తిశ్రద్ధలతో చేతులు జోడించారు. రోజూమాదిరి ఆయన అభయ

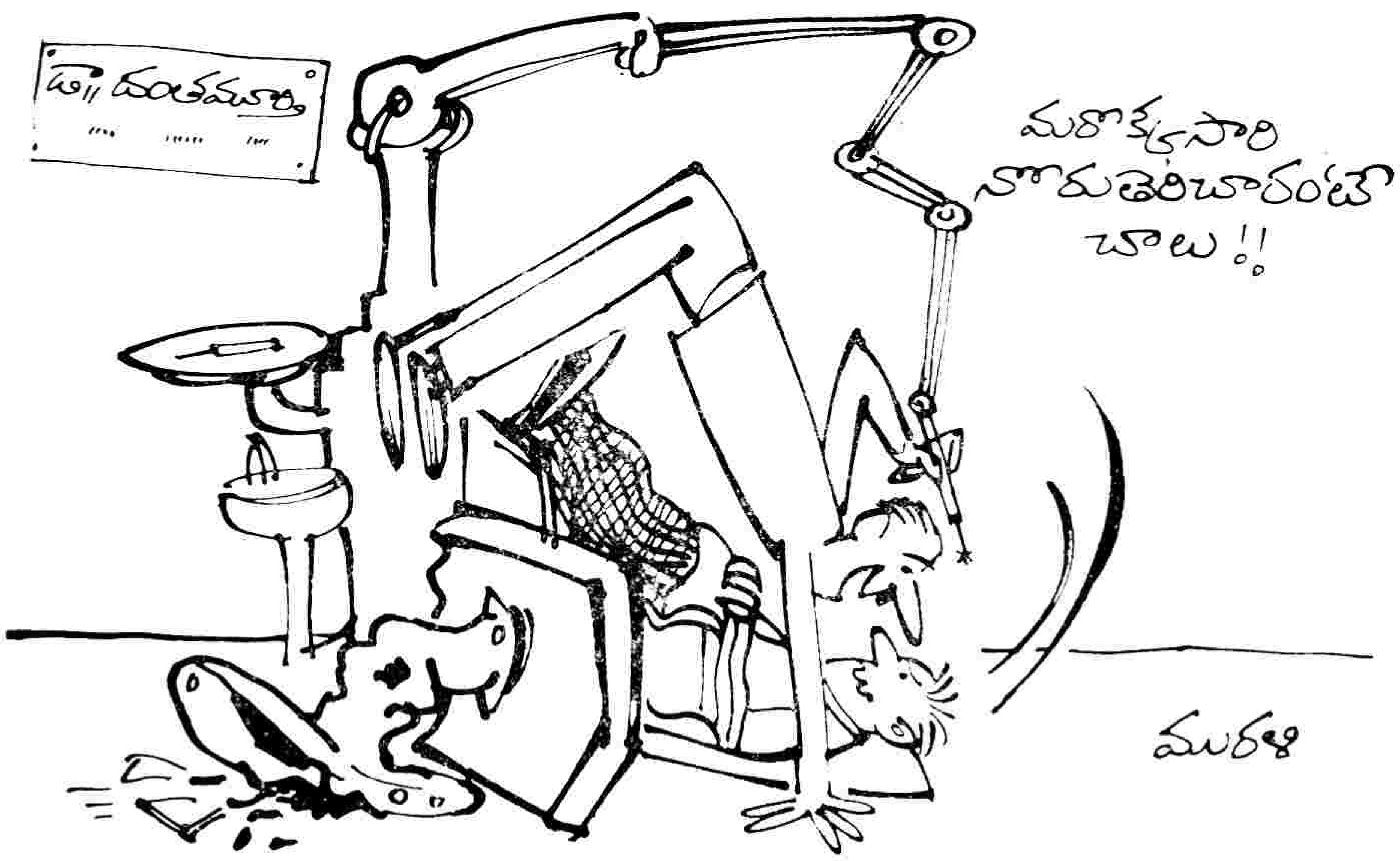

హస్తం చూపించటం మరిచేపోయాడు. బ్రహ్మం సంజ్ఞచేశాడు. గురుస్వామి బిత్తర చూపులతో తత్తరపడిపోతున్నాడు. బ్రహ్మం ఇక ప్రారంభించాడు.

‘తల్లులారా, తండ్రులారా! మీరు ఇన్నాళ్ళుగా గురుస్వాములవారిని సేవించి మీ భక్తి శ్రద్ధలను ప్రదర్శించారు. మేము మీకు ఏ మాత్రం సేవచేయకలిగినా, అది ఈశ్వరేచ్ఛేయని భావిస్తున్నాము. మేము మానవ మాత్రులము. అంటే మనము......మానవ మాత్రులము – గురుస్వాములవారి స్థాయికి రావటం, అంత పరిపక్వదశ పొందటం యీ జన్మలో సాధ్యంకాదు. వారినే నమ్ముకుంటూ, వారి అడుగుజాడలలోనే నడుస్తున్నాం. వారి ఆశీర్వాదం పొందుతున్నాం. కాని రేపటినుంచి ఈ భౌతికకాయంతో వారు మనకు కనపడరు. ఈ రాత్రి పన్నెండు గంటలకు గురుస్వాములవారు శివైక్యం పొందుతున్నారు. ఈ విషయం మీ అందరికీ చెప్పమని వారి ఆజ్ఞ...’ అంటూ కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు బ్రహ్మం.

ప్రజల్లో కలవరం, ఆందోళన బయలుదేరినాయి.

“అయితే స్వాములవారు యిక మనకు కనపడరా...” చాలామంది కన్నీళ్ళు కార్చారు.

వేదికమీద కూర్చున్న గురుస్వామికి తల గిర్రున తిరుగుతోంది. ఇది కలా! నిజమా! బ్రహ్మం ఎందుకిట్లా అంటున్నాడు. ఏం జరగబోతోంది! ఇంత దారుణానికి కూడా తయారవుతాడా! ఇప్పుడు చెయ్యాల్సిందేమిటి! ఇవన్నీ గురుస్వామిని గాభరా పెట్టేస్తున్నాయి. ఇంకా యేదో బ్రహ్మం చెప్పుతూనే వున్నాడు. భక్తులు అడిగిన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు యిస్తూనే వున్నాడు. కాని అవేమీ వినిపించటం లేదు. ఆ క్షణానే గుండె ఆగినంత పనయింది.

“ఇప్పుడు స్వాములవారు లోపలికి వెళ్ళి తపస్సులో వుంటారు...’ అన్నాడు బ్రహ్మం.

గభాలున వేదికమీదినుంచి లేచి, గురుస్వామి తొట్రుపాటుగా లోపలికి వెళ్ళాడు. వచ్చినవాళ్ళందర్నీ సాగనంపి బ్రహ్మం లోపల ప్రవేశించాడు.

“బ్రహ్మం...ఏమిటి నీ ఉద్దేశం...”

“నే చెప్పాగా, అందరిముందరే చెప్పాను. దీంట్లో రహస్యం యేముంది...” ఆయనవైపుకు తిరిగి చూడలేదు బ్రహ్మం.

“అయితే నువ్వు నన్నుకూడా హత్య చేస్తావన్నమాట...” రౌద్రంగా అన్నాడు గురుస్వామి.

“నా కెందుకు ఆ శ్రమ...”

"నీక్కావాలంటే, ఆ బంగారం, ఆ డబ్బు నువ్వే తీసుకుపో, నా కేమీ అక్కర్లేదు..."

"డబ్బుకోసం నేను యీ పనిచేస్తున్నాననుకుంటే, నువ్వు చాలా పొరపాటు పడ్డావు. నాకు కావాలంటే యీనాడు రెండింతలు డబ్బు వస్తుంది. ఇదొకలెక్కకాదు..."

"మరి దేనికి..."

"అదివరకే చెప్పాగా! ఇంకా ప్రజల్నియే మాత్రం హింసించటం నేను చూడలేను. వాళ్ళకు విముక్తి అంటూ వుండాలి. ఇన్నాళ్ళు ఓపికపట్టి వూరుకున్నాను. నీలో తీవ్రమైన మార్పు వచ్చింది. చేసిన పాపాలకు పశ్చాత్తాప పడాలనే కోరిక కలగటమే, వాళ్ళను యింకా దోచుకోవటానికి అవకాశం యిస్తుంది. వాళ్ళ విశ్వాసాన్ని, భక్తిని, శ్రద్ధను పాడుచెయ్యటం నాకేమాత్రం యిష్టంలేదు. ఈ అర్ధరాత్రి నువ్వు శివైక్యం పొందాల్సిందే...ఇది తప్పదు...'

గురుస్వామి నిర్విణ్ణుడయిపోయాడు.

'ఇంతకాలం యిన్నిపనులు చేసింది దేనికోసం, ఎవరికోసం!...' గట్టిగా అరిచాడు గురుస్వామి.

'ప్రజలకోసం!...వాళ్లకు నమ్మకం కుదిర్చావు, నువ్వు వచ్చిన పని అయిపోయింది. అంతే!...'

'ఆఁ!...నేను వచ్చింది అందుకా!...'

'వచ్చింది దేనికైనాగాని, చివరికి పర్యవసానం యిట్లా వచ్చింది. దానికి మనమెవ్వరం బాధ్యులం కాము...'

'నాకీ శిక్ష యెందుకో అర్ధంకావటంలేదు'

'ఇది శిక్షకాదు నీకు విముక్తి. నువ్వు క్షోభపడుతూ ప్రతిక్షణం క్రుంగిపోతున్నావు. ఇది నేను చూసి భరించలేను. నువ్వు యిముడ్చుకోలేవు...'

'కాదు కాదు, నేను సమాధానపడతాను. చేసినవన్నీ తప్పులని బాధపడను. ఇట్లాగే గడుపుదాం...'

'ఆ గడువుకూడా దాటిపోయింది. అందరి ముందు బాహాటంగా చెప్పేశాను. ఈ రాత్రి అది జరగకపోతే, మళ్లీ ప్రజల్లో విశ్వాసం సడలిపోతుంది. ఇదిమాత్రం జరగకూడదు.'

'అయితే!...'

అర్ధరాత్రి ఆత్మహత్య. సునాయాసంగా పోయే ఏర్పాటు నేను చేశాను. ఇదిగో మందు...' గుప్పెట్లో సీసా చూపించాడు.

'ఆత్మహత్య! ఆత్మహత్య ఘోర పాపం!...' గురుస్వామికి ముచ్చెమట్లు పోసినాయి.

'మనం చేసిన పాపాల్లో యిదెన్నోవంతు!...' బ్రహ్మం గుప్పెట మూసేశాడు. ఇదే ఆయనకు సమాధానం. అంతే!

అంతా గాఢంగా నిద్రపోయే సమయం. కాని ఆనాడు శివరాత్రి అవటంవలన యిళ్ళల్లో దీపాలు వెలుగుతూనే వున్నాయి. గురుస్వామి ఆశ్రమంచుట్టూ అనేకమంది జనం గుమిగూడి వున్నారు.

గుళ్ళో గంటలు గణగణ మోగుతున్నాయి. శివశివఅనే మాటలు ప్రతినోటా వినబడుతున్నాయి. జనం ఆదుర్దాగా అటూ యిటూ అలసటగా తిరుగుతున్నారు. అందరి కళ్లూ గురుస్వాములవారి గదిమీదే కేంద్రీకరింపబడినాయి. దేనికోసమో వేచివున్నట్లు నిరీక్షిస్తున్నట్టు ఆదుర్దాగా నోళ్లుసగం తెరచుకుని, కళ్లు బాగావిప్పుకుని, నిశ్చలంగా చూస్తున్నారు. నిద్రమత్తు వదుల్చుకుని, బలంగా గంటలు కొడుతున్నారు ఎక్కడో. అందరూ ఒకటీరెండూఅంటూ, పన్నెండు గంటలు లెక్కపెడుతున్నారు. పన్నెండు అయింది అని నిట్టూర్చారు. అమాంతం తలుపులు తెరుచుకొని. గాభరాగా బ్రహ్మం బైటకువచ్చేశాడు. కాళ్లూచేతులు గజగజలాడుతున్నాయి.

'మహాజనులారా! గురుస్వాములవారు శివైక్యం పొందారు...' గుక్కతిప్పుకోకండా అనేసి, అక్కడే కూలబడి పోయాడు బ్రహ్మం.

దూరాన్నుంచి యిద్దరు లాంతర్లు పట్టుకుని హడావిడిగా వచ్చారు. ఇక్కడ జనాన్ని చూసి విస్తుపోయారు.

'స్వాములవారెక్కడ, అమ్మగారికి మగపిల్లాడు కలిగాడు...' ఆవేశంగా అన్నారు.

'లలితాదేవిగారికా!' అందరూ సంతృప్తిగా నిట్టూర్చారు.